

essent un visitant familiar de la Biblioteca de Catalunya, la secció catalana de la qual coneixia tan bé, i sempre hi fou rebut com un de la casa.

La *Bibliografia de la Lengua Valenciana* dona més del que el títol promet. És una compilació de tots els estudis i comentaris que havien estat dedicats als llibres que descrivia, transcrivint-los ben sovint a la lletra. Aquest criteri de l'autor, tot i que no sempre estava potser d'acord amb les exigències de la propietat literària en els països on els seus drets són defensats a punta de llança, té l'avantatge d'estalviar la consulta de molts llibres. Això, i els llargs extrems que sovint dona de les obres descrites i els facsímils que els acompanyen, fa que el llibre sigui un instrument molt útil per al treball.

En els darrers anys Ribelles treballava en la bibliografia relativa a la primera meitat del segle XX, i va deixar molt de material per a publicar-la, el qual segurament acabarà per veure la llum.

Era home valencià de cor, molt religiós, modest i atent sempre en el tracte, laboriós i abnegat. La seva vida no fou pas fàcil, però sabia superar-ne les contrarietats sense parlar-ne gaire, igual que va vèncer coratjosament la greu afecció a la vista que va patir en plena preparació de la seva obra, i que molts segurament ignoraven quan el veien treballar, lluitant amb la seva gran miopia, damunt dels llibres a la Biblioteca.

JORDI RUBIÓ

PERE M. BORDOY I TORRENTS

* 1877 - † 1951

Pere Màrtir Bordoy i Torrents nasqué a Sant Genís de Vilassar el 1877. Cursà a Barcelona la carrera de Filosofia i Lletres i, des de molt jove, prengué part activa en la nostra Renaixença. Fou un dels col·laboradors de mossèn Cinto en la revista «La Creu del Montseny». Col·laborà així mateix, amb exemplar constància, en les nostres revistes més prestigioses, especialment a «Estudis Franciscans», «Criterion» i «La Paraula Cristiana». Els seus valuosos estudis sobre l'Escolàstica, i particularment sobre sant Bonaventura i el pensament franciscà, cridaren fortament l'atenció i li valgueren un gran prestigi. També els problemes orientals despertaren el seu interès, com ho demostren les seves obres *Aplech d'Estudis Bíblics y Orientals* (Barcelona 1901), *Els Pobles de l'Orient* (Barcelona 1919) i *La Civilització Bizantina*, publicat el mateix any com a volum XV de l'«Enciclopèdia Catalana».

Bordoy i Torrents aportà la seva col·laboració intel·ligent i entusiasta a l'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS, com a secretari-redactor de la Secció de Ciències fins a la guerra. Ell fou l'ànima de l'enyorada Societat Catalana de Filosofia, que agrupà un temps els millors especialistes de la nostra terra; i, com a secretari d'aquella Societat, dirigí l'organització del volum I del seu «Anuari» (Barcelona 1928), on aparegueren valuosos treballs.

En enviduar de les segones núpcies, la seva íntima religiositat el decantà a la vocació sacerdotal. Ordenat clergue, exercí durant uns anys a Barcelona el sagrat ministeri com a professor i confessor al Seminari Conciliar i alhora capellà de l'Hospital de Nostra Dona del Sagrat Cor. Malgrat el seu lliurament

complet al servei de Déu i a les obres de caritat, trobava encara temps per a seguir col·laborant a les seves revistes preferides: «La Ciudad de Dios», «Revista de Espiritualidad» i «Estudios Franciscanos» en la seva nova sèrie.

Últimament, en sentir-se malalt, cercà un recés al convent de Religioses de la Divina Providència, de Badalona, d'on era capellà en el moment en què, la nit de Nadal del 1951, un atac de cor l'abaté sobtadament.

Déu el tingui en glòria!

JOAQUIM CARRERAS I ARTAU

AUGUSTIN FLICHE

* 1884 - † 1951

Nat a Montpellier el 1884, estudiant a París (Liceu Louis-le-Grand i Facultat de Filosofia i Lletres), professor d'Història al Liceu de Bordeus i després a la Facultat de Filosofia i Lletres de la dita ciutat, Augustin Fliche acabà per fixar-se a la seva ciutat natal, el 1919, quan fou nomenat professor d'Història medieval a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Montpellier. Allí descabdella la seva obra docent i la seva obra historiogràfica fins que la mort se l'enduu l'any 1951.

La seva obra docent va manifestar-se en la formació de nombrosos deixebles, que ocupen avui càrrecs en els diversos graons de l'ensenyament i que no obliden la lluminositat i la novetat de les seves lliçons, la guia paternal que exercia prop d'ells. La seva obra historiogràfica, que va començar, es pot dir, amb la seva tesi doctoral *Le Règne de Philippe I*, va orientar-se aviat, sens dubte per influència de la seva formació familiar, sòlidament catòlica, cap a la història de l'Església, i, encara que no va deixar de consagrar estudis a altres aspectes de l'evolució històrica, com la seva *Evolution de l'Europe occidentale de 888 à 1125*, fou la història eclesiàstica el que va concentrar la seva activitat i el que li va donar l'anomenada en el món de la historiografia. A partir de 1929, publica *Réforme Grégorienne, Chrétienté médiévale* (dins la *Histoire générale* de Glotz) i, sobretot, la *Histoire générale de l'Église depuis les origines jusqu'à la fin du XIX^e siècle*, obra monumental que ell dirigia i que ell elaborava, ajudat per altres col·laboradors. Quinze volums n'havien aparegut, que han estat considerats com «el més bell monument elevat per historiadors imparcials a la grandesa de l'Església».

Assistent a congressos internacionals, conferenciant en els grans centres universitaris de diversos països, professor durant un any a la Universitat de Lovaina, degà de la Facultat de Filosofia i Lletres de Montpellier, membre de l'Institut de França, el professor Fliche va esforçar-se també a elevar el nivell dels estudis històrics en els medis regionals i locals llenguadocians i a donar-los un relleu internacional. Per això va fundar la *Fédération Historique du Languedoc méditerranéen et du Roussillon*, vinculant-hi així també la Catalunya francesa, i va organitzar els Congressos de la França mediterrània, als quals va voler associar-hi també la Catalunya d'ençà de l'Albera, invitant-hi alguns dels nostres historiadors. Al del maig de 1949, tingut a Montpellier, vam assistir-hi en representació de l'INSTITUT, i no podem oblidar el tracte especial de què ens va fer objecte, que es va traduir, al final del banquet ofert per ell